

TIDEHVERV

Nr. 4 . 69. årgang . April 1995

INDHOLD:

Søren Krarup
Tage Schack.....

Gabriel Rabo:
Kristne i Tyrkiet.....

Peter Neerup Buhl
Europas valg: Spontant
folkeliv eller »folkeligheden«
som projekt«.....

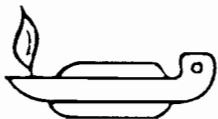
Søren Hørning
Forholdet mellem det humane
og det kristelige.....

Søren Krarup
Foran det nationale
sammenbrud

Vincent Lind
Bispevar om vielse af homo-
seksuelle - samt et gensvar

Søren Krarup
Barn af en nazist

Tage Schack
Påskedag 1945

Kristne i Tyrkiet

Indledning og oversættelse ved Katrine Krarup

Indledning

Betegnelsen syrer og syrisk-ortodoks siger ikke de fleste noget; man tror fejlagtigt, at det er navnet på en befolkningsgruppe i staten Syrien. Jeg blev først opmærksom på, at syrerne - de syrisk-ortodokse - er et folk i Mesopotamien med en lang og tragisk historie, da jeg tilfældigt mødte en syrisk-ortodoks teolog, Gabriel Rabo, på Det teologiske Fakultet i Göttingen i Tyskland. Han fortalte sin og sit folks historie med den resignerede vemodighed, der formentlig går en i blodet, når man i århundreder er blevet forfulgt og har været prügelnabe og katebald for andre. Alligevel var det rystende at høre deres historie, og især rystende, at den er så godt som ukendt i Vesten. Vi, der efterhånden kan tyskernes Holocaust mod jøderne på fingrene, ved knap nok, at tyrkerne i 1915 begik et Holocaust på armenierne og andre kristne i området, der talmæssigt ikke helt kan måle sig med Hitlers (ca. 4 mill. blev dræbt), men i grusomhed helt lever op til hans.

Desværre er historien om tyrkernes forfølgelse af de syrisk kristne ikke kun fortid, men i allerhøjeste grad nutid: Lige nu forsøger tyrkerne at fordrive den sidste rest - ca. 3000 mennesker - af den kristne urbefolkning fra landet; de har sat sig den målsætning, at Tyrkiet ved århundredskiftet skal være "kristenrit", og alt tyder på, at det vil lykkes dem, som beretningen nedenfor tydeligt viser.

Jeg bad Gabriel Rabo om at skrive sin og især sit folks historie for i det mindste at bøde en lille smule på den ligegyldighed og især uvidenhed, som hos os hersker om den lille kristne øs skæbne midt i det islamiske Tyrkiet. Ikke alene fortjener det syriske folk med dets mildest talt ærværdige historie at blive kendt, det islamiske Tyrkiets behandling af de kristne bør også trækkes frem i lyset - Tyrkiet som søger om og håber på at komme med i den europæiske union. Det er også værd at notere sig, at de tyrkiske muslimer, hvis de nogensinde har stået for en tolerance, der bunder i at "vi alle tror på den samme Gud", mildest talt - idag mere end nogensinde - skjuler det godt.

Betegnelsen og sproget.

Betegnelsen syrer har intet med den nuværende stat Syrien at gøre, snarere er det sådan, at staten Syrien har sit navn efter syrerens tidligere stamme og statsområde.

Navnet "syrer" er formentlig afledt af kong Kyros, der i 539 f.Kr.

besejrede assyrerne og erobrede Syrien og Mesopotamien, hvorefter grækerne begyndte at kalde det af Kyros erobrede land for Syrien og indbyggerne for syrer. Aramæerne tog betegnelsen til sig, og holdt især efter kristendommens indførelse fast ved den, for at distancere sig fra de aramæere,

der ikke gik over til kristendommen.

Det aramæiske folk er den ældste befolkning i Mesopotamien og Syrien, men da det aldrig lykkedes dem at danne deres egen stat, var de under konstat pres fra Assyrien, som de også i flere perioder var underkastet. På trods af deres manglende magtpolitiske rolle blev aramæisk alligevel det daværende internationale sprog i Orienten og brugtes både som handels- og diplomatsprog. Først med Alexander den Stores sejr over Perserriket i 334 f.Kr. overtog græsk rollen som hoved- og handelsprog i området, hvorved aramæisk mistede sin betydning som skriftsprog; det vedblev dog at være folke- og talesprog, og blev især i Mesopotamien af de aramæiske kristne opretholdt som skriftsprog. Efter den islamisk-arabiske erobring vandt arabisk mere og mere frem på bekostning af aramæisk, der efterhånden mistede sin betydning. Dog taler vi syrerer især i Mesopotamien, i den sydøstlige del af Anatolien, i Nord-irak og i Syrien stadig aramæisk. De syriske maroniter derimod har beklageligvis efter unionen med Romerkirken opgivet syrisk, og endda forsøgt at latinisere den syriske liturgi.

Historisk overblik over den syrisk-ortodokse kirke.

Den syrisk-ortodokse kirke af Antiokia blev grundlagt meget tidligt i kristendommens historie. Hvis man slår efter i Apostlenes Gerninger 11,26 står der: "Og det var i Antiokia, at man for første gang kaldte disciplene kristne". Som dens overhoved regnes Apostlen Peter, der i 14 år residerede i Antiokia og i følge traditionen i år 42 e. Kr. oprettede sin apostolske bispestol der. Fra Antiokia bredte kristendommen sig til Edessa, den næststørste by i provinsen Syrien

(det nuværende Urfa), der blev det vigtigste kulturcentrum for aramæerne. Antiokia, hovedstad i den daværende provins Syrien, blev den lilleasiatiske kristendoms centrum, og var indtil det 6. årh. residensstad for patriarken, hvis autoritet strakte sig over alle kristne i Orienten. Derfor bærer han også den dag i dag titlen: Patriark over den syrisk-ortodokse kirke af Antiokia og over hele Orienten. Da Antiokia ikke længere kunne opretholde positionen som den syriske kirkes centrum, måtte patriarken i 518 forlægge sin residens til forskellige klostre i Mesopotamien, senere til Deir-Za faran i Tur Abdin, og endelig i 1960 til Damaskus.

På koncilet i Chalkedon i 451 kom det til et smerteligt skisma mellem den syriske og den byzantinsk-vestlige kirke, et skisma, der dog i højere grad skyldtes politiske stridigheder med den romerske bisp, Leo den store, der forsøgte at udstrække sin magt over hele Orienten, end egentligt religiøse uoverenstemmelser. Kun et mindretal af den syrisk-ortodokse kirke bekendte sig til Chalkedon-symbolet, og i den følgende tid blev syrisk-ortodokse biskopper og patriarker forfulgt af den byzantinske kejser.

På trods af denne forfølgelse og på trods af diskriminering fra den fra 685 herskende Islams side, blomstrede den syriske kirke op, og ydede især indenfor teologi, filosofi, medicin og naturvidenskab store præstationer. Studierne var samlet omkring klostrene, som der i middelalderen alene i Tur Abdin fandtes 80 af.

Den syrisk-ortodokse kirkes liturgi hører som kirken selv til kristendommens ældste, og regnes for at være den første udløber af liturgien i Jerusalem; hjertet i liturgien er eukaristi-fejringen, nadveren, der er den fornemste handling i hele gudstjenesten og overgår alle andre mysterier.

Efter glansperioden i det 12. årh. begyndte det på grund af politiske omstændigheder at gå tilbage for den syriske kirke: I slutningen af det 14. årh. kom mongolerne, der hærgede landet og ødelagde et utal af kirker, deriblandt den store katedral Mor Sobo, i den landsby i Tur Abdin, Hah, hvor jeg kommer fra, der også i dag ligger hen som ruin.

Idag tæller den syrisk-ortodokse kirke 21 ærkebispedømmer, hvoraf to ligger i tyrkisk territorium: Ærkebispedømmet i Tur Abdin og det andet i Istanbul. I Europa befinder der sig to bispedømmer; det ene i Sverige, hvor der bor ca. 35 000 syrere, det andet blev i 1978 grundlagt af ca. 70 000 udvandrede syrere på den hollandsk-tyske grænse, og består af 40 sogne, hvoraf ca. 30 befinder sig i Tyskland. Der bor ca. 40 000 syrisk-ortodokse i Tyskland.

Den syriske kirkes situation i Mesopotamien under det tyrkisk-islamiske herredømme.

Den syriske kirke, hvis magt tidligere havde strakt sig over hele Østen, har siden Islams og det tyrkiske tyrannis indtrængen i det syriske folks hjemegn måttet finde sig i, at det syriske folks eksistens og identitet i det hele taget bliver glemt og overset.

Siden Atatyrks nationalstatslige tænken vandt indpas i landet, hører det med til hver tyrks selvforståelse, at man som tyrkisk statsborger og som tyrk er muslim. Mange er slet ikke klar over, at der findes kristne mindretal i Tyrkiet. Det skyldes ikke kun dårlig information, men hænger sammen med det ovennævnte problem.

Vi syriske kristne eller hverken tyrkiske kristne eller føler os som tyrkere, da vi jo både folkeligt, sprogligt og kulturelt adskiller os fra tyrkerne såvel som fra kurderne. Alle kristne, der bor i det nuværende Tyrkiet, har det tilfælles, at vi i de sidste årtier er blevet reduceret til en brøkdel af vores oprindelige antal. Syrernes og andre kristnes vanskelige situation skyldes naturligvis den politiske situation, men har også direkte at gøre med den islamiske religion. Islam er først og fremmest en offentlig religion, hvor religion og politik er ét, den muslimske livsform er teokratisk - ret er her guddommelig ret. Jihad, den hellige krig, er en stadig forpligtelse for hver muslim. Det gælder også for forholdene i Tyrkiet. Da Islam for øjeblikket oplever en renaissance i landet, og dens indflydelse snarere er tiltagende end aftagende, bliver forbindelsen mellem stat og religion også her stadig stærkere.

"Da det efterhånden begyndte at gå tilbage for det osmanniske rige i det 17. årh., udstedtes påny diskriminerende love. Disse degraderede de kristne til 2. klasses borgere. De måtte ingen nye kirker bygge, de skulle endda afmærke deres huse ved at male dem i mørke farver, og de skulle betale mere i skat". Syrerne blev hverken under sultanerne eller under det angiveligt demokratiske styre regnet for "millet", dvs. for en religiøs gruppe med særstatus og selvforvaltning. Ikke alene det, de blev også både af tyrkerne og af kurderne undertrykt, udsat for massakrer og med forkærlighed udråbt til syndebukke.

Kurderne kom i middelalderen vandrende som nomader, og var først arbejdere for de syrere, der boede i de østligste egne; siden udviklede de et slags feudalsystem, hvor hver "Agha", stammehøvding, herskede over sine kristne vasaller. Disse var ham tributpligtige og fuldstændig udleveret til hans forgodtbefindende. På den måde blev mange syrisk kristne tvunget til at opgive deres aramæiske sprog og til at konvertere til kurdernes religion, Islam. Størstedelen af syrerne modsatte sig dog denne islamske assimileringssproces, og bevarede i ly af kirken deres kultur og tradition indtil idag.

Kurderne tjente ofte tyrkerne som håndlangere, lejesoldater og som et praktisk mordinstrument for deres antikristne politik. Især under Abdulhamid i begyndelsen af dette århundrede blev "kurderne bevæbnet med våben, ophidset til religiøs fanatisme og sat ind mod de kristne. En periode præget af lovløshed og vilkårlighed fulgte, og det kom ofte til mord, plyndringer af landsbyer og af rejsende. Hungersnød affolkede mange landsbyer". Datidens gerningsmænd er altså blevet til nutidens ofre.

Den tyrkiske nationalisme og den kurdiske trosfanatisme førte i 1915 til et folkemord på armenierne (ca. 3 mill. armeniere omkom!), der forskelsløst gik ud over alle andre kristne, hvis antal derved blev voldsomt forringet. Alene den oplysning, at tusindevis af kristne kvinder sammen med deres børn kastede sig i Eufrat og Tigris for at undgå månedslange lidelser, giver vel et indtryk af begivenhederne. Alene i området Tur Abdin blev 250 000 mennesker

ofre for massakrer og forfølgelser. Det lykkedes dog et mindre antal syrere at forsvare sig i to befæstede landsbyer, i min landsby Hah og i Aynwardo. Min bedstemor, der dengang var 7 år gammel, overlevede sammen med to af sine søskende ved at søge tilflugt i landsbyens fæstning. Resten af hendes familie blev dræbt undervejs til fæstningen. De endnu levende øjenvidner kan berette, hvordan blodet fra de omkomne strømmede ned af gaderne som fra tagrenderne. Brøndene og cisternerne var fyldt med kvinde- og børnelig. Under ligene kunne en af mine bekendte, der nu bor i Sverige, lykkeligvis overleve. I kirkebygningerne, der regnedes for sikre, blev dyngvejs af mennesker dræbt ved hjælp af ild og giftgas.

Disse grusomme og perverse voldsgerninger er endnu ikke og vil heller ikke blive glemt af dem, der var udsat for dem. Året 1915 har hos os fået navnet "Sværdets år" eller "Mordbefalingens år", og har som sådan sin plads i den syriske historie.

De overlevende gik det ikke meget bedre: De måtte tjene muslimerne som slaver, mange af dem sultede. Fra da af begyndte syrerne i store tal at udvandre. Storbyerne Adane, 'Ayntab, Malatya (=Militini), Urfa (=Edassa) og Diyarbakir (=Amed) samt landsbyerne omkring dem blev tømt for de oprindelige beboere. I dag ved ingen, på trods af nogle få bibeholdte syriske stednavne, at der engang boede kristne her. På samme måde vil det formentlig om få år være glemt, at de syriske landsbyer og byer i Tur Abdin, Tur-Izlo og omegn var syrernes hjemstavn.

En udtalelse af justitsminister Mehmet Esat fra 1938 viser dette tydeligt: "Dette land er tyrkernes land. Den, der ikke er af tyrkisk herkomst, har i dette land kun én ret: retten til at være tjener, rette til at være slave"³

Udryddelsen af syrerne i Tur Abdin.

Syrerne i Tur Abdin lever i en stadig angst for at bliver udslettet: Religionen, kulturen og sproget er forbudt, deres levende ånd uddør, deres hjerte brister.

Den tyrkiske regering blev i 1923

i Lausanne-traktatens paragraf 37 og 45 pålagt at beskytte de "ikke-muslimske mindretal" i landet. I paragraf 40 og 41 hedder det videre, at tyrkerne skal tillade dem at opretholde egne kirker og skoler, som den tyrkiske stat er forpligtet til at understøtte, og derudover tillade kulturel frihed og ret til religionsudøvelse. Efter tyrkisk opfattelse falder kun armenierne, grækerne og jøderne ind under den betegnelse⁴. De syriske kristne er udelukket, og har derfor ikke opnået status som nationalt mindretal. Allerede i 1924 blev skolesystemet i Tyrkiet centraliseret, hvorved man skabte et kontrolsystem over alle ikke-tyrkiske privatskoler.

I tidens løb er syrisk sprogundervisning blevet forbudt, syriske skoler og præsteseminarer i Tur Abdin blevet lukket (1929/30). I 1978 befalede den tyrkiske kulturminister i en skrivelse til distrikts-governøren, at det daværende endnu bestående præsteseminar i Deyr-Za'faran skulle lukkes, fordi der efter hans og regeringens opfattelse ikke fandtes andre anerkendte folkegrupper i landet end de ovennævnte, nemlig armenierne, grækerne og jøderne. Dørene ind til klasseværelserne er endog også i dag forsynet med stemplede låse. Rektoren for præsteseminarret, Abt Ibrahim Tyrker, ville være kommet et år i fængsel, hvis han ikke mod kaution havde købt sig fri. På samme måde er det gået præsteseminarieret Mor Gabriel, hvor jeg fik min uddannelse, og mange landsbyskoler.

Betegnelsen syrer, kulturelle organisationer, syriske bøger og tidsskrifter blev forbudt. Syrerne fik ovenikøbet betegnet som "bjergtyrkere", og dermed ikke engang status som en sproglig minoritet. I 1934 erstattede den tyrkiske regering alle syriske efternavne og århundredegamle landsbynavne med betydningsløse tyrkiske. Også mange personnavne blev gjort tyrkiske.

Den moderne tyrkiske stat er ifølge sit teoretiske grundlag sækulariseret og tolerant. Virkeligheden ser derimod anderledes ud. Islams indflydelse, der bestemmer det enkelte menneskes adfærd, kan man heller ikke i det offentlige liv komme udenom. I 1948 indførte den tyrkiske regering islamisk religionsundervisning overalt i

skolerne, og forfordelte og forbød den kristne religion. I artikel 24 i den tyrkiske grundlov af 1982 har regeringen fastlagt, at alle kristne skoler skal give børnene undervisning i islamisk moral og religion, da det islamiske trosindhold skal bruges til at fremme de nationale undervisningsmål; religionslærerne forsøger på deres side at tilskynde børnene til at tilslutte sig Islam. Den tyrkiske stat gør sig store anstrengelser for at assimilere andre folk, f.eks. bliver der selv i det fjerneste sydøstlige højland både i skolerne og på gaden vist transparanter med en sætning, der tydeligvis er præget af Atatyrks nationalisme: "Hvor den er lykkelig, der kan sige: Jeg er tyrk." Alle elever, der tilhører et mindretal, bliver hver morgen inden undervisningen begynder, tvunget til at bekende sig som tyrk. Således har også jeg i de fem år, jeg gik i tyrkisk folkeskole, hver morgen måttet bekende mig som tyrk.

Hvor gælder Tyrkiets forpligtelse til at beskytte og opretholde de ikke-muslimske mindretals kultur og tradition - i virkeligheden eller kun på papiret?

De tyrkiske assimilationsbestræbelser stiller sig hindrende i vejen for retten til religionsfrihed og forældres ret til selv at bestemme børnenes opdragelse. Dette er i modstrid med den europæiske menneskerettighedskonvention, som også Tyrkiet har undertegnet. Udover disse åbenlyse krænkelser af menneskerettighederne har den officielt demokratiske republik i 1985 forbudt salg af tyrkiske og fremmedsprogede bibler, indtil den tyske forbundspræsident Weizsäcker's besøg i maj 1986.

Kirken har ikke længere mulighed for offentligt at gøre opmærksom på sin eksistens eller at renovere ødelagte kirker, f.eks. den ødelagte græske kirke i Istanbul.

Har Tyrkiet overhovedet tænkt sig at give mindretallet religionsfrihed? Hvad betyder demokrati for det Tyrkiet, der dog trods alt ønsker at tilslutte sig den europæiske union?

Syrerne og de kristne i tyrkisk militærtjeneste.

Militærtjeneste har ikke altid været en selvfølge for os syrisk

kristne. Indtil begyndelsen af 40'erne skulle vi i stedet gøre "arbejdstjeneste", for ikke at komme i besiddelse af våben, da vi i den tyrkiske regerings øjne er ugudelige og dermed samtidig statsfjender. I dag er militærtjenesten for os syrere et ophold i det muslimske udland. Her møder man fuldstændigt andre mennesketyper. De fleste syrere oplever i den forbindelse for første gang at være i et fremmed og tyrkisk samfund; de føler sig af den grund fremmede og er virkelig også fremmede. Her bliver de både af officererne og af deres soldaterkammerater generet og diskrimineret pga. deres påfaldende kristne navne og deres religionstillørsforhold, som er angivet på deres legitimationspapirer. For det meste bliver de forlagt til kolde og ubehagelige steder i landet som Sivas, Erzurum, Kars osv. En kristen har på trods af, at han evt. er højtuddannet, ingen mulighed for at opnå en god stilling under militærtjenesten, da det ifølge militærreglementet er forbudt en kristen at overtage en højere stilling, både fordi han ikke er omskåret, og fordi han i det hele taget bliver regnet for en landsforræder.

Omskærelsen er et særligt kendetegn i det muslimske samfund; en ikke-omskåret kristen er i tyrkernes øjne uren og en "gavur", en ugudelig. Ved ankomsten til militærkasernen bliver det straks kontrolleret, om de kristne nu virkelig også er omskåret; derefter bliver de tvunget til at lade sig omskære. Senere får de i reglen de dårligste og ubehageligste opgaver.

Det er ikke kun i militæret, at de kristne er udelukket fra at gøre karriere, de er også udelukket fra de offentlige embeder, såsom politibetjent, dommer osv. Som borgmester i en landsby eller i en by, hvor flertallet af befolkningen er kristen, risikerer han at blive skudt.⁵

I retten har en kristen få chancer for at vinde en retssag, da alle dommere er muslimer; f.eks. har de pårørende til den dræbte familie Görgen fra Midyat, Bulut fra Anhil og Aykil fra Arnas tabt den retssag, de førte. Ja, også for retten truede de anklagede med at skyde de kristne, der havde anklaget dem, uden at dommeren reagerede

de på disse trusler. Oven i købet endte retssagen med, at de anklagede blev frikendt; senere truede de alle syrere i Midyat og omegn med progromer og mord, "hvis I ikke forsvinder herfra".

En rystende status over de syriske ofre i de sidste to år i Tur Abdin.

Siden begyndelsen af 80'erne er syrerne systematisk blevet forfulgt og forsøgt udryddet. De er havnet mellem tyrkernes og kurdernes fronter. Formålet med forfølgelsen er simpelthen udryddelsen af det syriske folk i Mesopotamien og fordrivelsen af de kristne i Nærøsten. Tidsskriftet Mashreq International beretter, at det islamiske internationale råd i 1980 i den pakistanske by Lahore hemmeligt besluttede, at alle kristne i Mellemøsten (katolikker, protestanter, kaldæer, armenisk- og syriskortodokse) ved årtusindskiftet skulle være udryddet. I denne konference deltog også Kenan Evren, tidligere præsident i den såkaldt demokratiske stat Tyrkiet⁷. Det islamiske råds målsætning bliver faktisk også gennemført ved forskellige statslige og borgerlige forholdsregler.

Ikke kun det tyrkiske militærs mordforsøg på den daværende abbed og nuværende ærkebiskop Samuel Aktas og militærets indtrængen i nonneafdelingen i St. Gabriel klosteret har givet anledning til, at mange syrere er flygtet fra deres hjemstavn, men også utallige andre lignende begivenheder indenfor de sidste to år.

Den tyrkiske regering har efter del-og-hersk metoden indsat kurdere til at kæmpe mod det kurdiske PKK ved at udnævne dem til såkaldte "landsbybeskyttere"; disse tjener den hemmelige organisation for den islamiske hellige krig eller "Guds parti" (Hish-u-Allah) som mordredskab. Disse "landsbybeskyttere" er en potentiel fare for syrerne, da de besidder stor magt i landsbyerne og misbruger den kraftigt, idet de slår, anholder og skyder alle fuldstændigt vilkårligt. Organisationen "Hish-u-Allah" har også først og fremmest ideologiske mål, nemlig et "kristenfrit" Tyrkiet. Med trusselsbreve og grovheder især overfor gejstlige personer forsøger de at presse syrerne til at for-

lade landet "indenfor to måneder". Hvis ikke, bliver de skudt.

I militærets og landsbybeskytternes kamp mod PKK, der i mange tilfælde afpresser syrerne penge, er syrerne blevet skydeskive. Derudover er begge grupperinger interesseret i syrernes landbesiddelser, og forsøger via afpresning at få dem til at opgive landet og flygte. F.eks. gik en tyrkisk militærenhed efter et PKK-angreb på en militærpost i den syriske landsby Miden i juli 1992 til modangreb, og efterlod sig afbrændte marker og plantager og en ødelagt høst; en 12årig syrisk dreng blev svært kvæstet. Grunden til stridighederne var en mejetærsker, som tilhørte syrerne; en kurdiske nabolandsby, hvor der også boede kurdiske landsbybeskyttere, forsøgte at tage maskinen fra dem med magt. Da PKK hørte om det, truede de med at ødelægge mejetærskeren. Maskinen endte med at blive beslaglagt af det tyrkiske militær, og står nu ubenyttet hen på et militært område.

På samme måde kæmpede militæret og PKK med hinanden i en anden syrisk landsby, Harabale. Syrernes kvæg flygtede op i bjergene og blev ramt af kugleregnet. Derefter lovede nye militærenheder syrerne "gengæld", da syrerne angiveligt var PKK-kollaboratører.

Syrerne blev også i landsbyen Zaz hårdt ramt ved et skyderi mellem PKK og militæret i november 1992. De uskyldige syriske landsbybeboere blev beskudt, og mænd og kvinder sat i fængsel. Den rent syriske landsby er nu affolket.

Tallet på ofrene stiger måned for måned. Alene i tidsrummet fra 1990 til slutningen af 1994 er 33 syrere blevet dræbt af kurdiske landsbybeskyttere og af PKK. 8 af dem i '93. Nogle gange er hele familier ganske koldblodigt blevet skudt ned på én gang i deres lejlighed af kurdere fra samme landsby. Deriblandt var også kvinder, børn, blinde og gravide, som jeg personligt har kendt og været venner med. I to familiers tilfælde skete det, mens morderen fik mad og drikke af dem. Nogle af dem blev også skudt, mens de var på vej hjem fra gudstjeneste. De fleste af dem er blevet skudt i de overfyldte minibusser på vej hjem til deres syriske landsbyer, resten af dem er blevet dræbt, da deres biler kørte over miner. To af dem var fra min

kristne. Indtil begyndelsen af 40'erne skulle vi i stedet gøre "arbejdstjeneste", for ikke at komme i besiddelse af våben, da vi i den tyrkiske regerings øjne er ugudelige og dermed samtidig statsfjender. I dag er militærtjenesten for os syrere et ophold i det muslimske udland. Her møder man fuldstændigt andre mennesketyper. De fleste syrere oplever i den forbindelse for første gang at være i et fremmed og tyrkisk samfund; de føler sig af den grund fremmede og er virkelig også fremmede. Her bliver de både af officererne og af deres soldaterkammerater generet og diskrimineret pga. deres påfaldende kristne navne og deres religionstilhørsforhold, som er angivet på deres legitimationspapirer. For det meste bliver de forlagt til kolde og ubehagelige steder i landet som Sivas, Erzurum, Kars osv. En kristen har på trods af, at han evt. er højtuddannet, ingen mulighed for at opnå en god stilling under militærtjenesten, da det ifølge militærreglementet er forbudt en kristen at overtage en højere stilling, både fordi han ikke er omskåret, og fordi han i det hele taget bliver regnet for en landsforræder.

Omskærelsen er et særligt kendetegn i det muslimske samfund; en ikke-omskåret kristen er i tyrkernes øjne uren og en "gavur", en ugudelig. Ved ankomsten til militærkasernen bliver det straks kontrolleret, om de kristne nu virkelig også er omskåret; derefter bliver de tvunget til at lade sig omskære. Senere får de i reglen de dårligste og ubehageligste opgaver.

Det er ikke kun i militæret, at de kristne er udelukket fra at gøre karriere, de er også udelukket fra de offentlige embeder, såsom politibetjent, dommer osv. Som borgmester i en landsby eller i en by, hvor flertallet af befolkningen er kristen, risikerer han at blive skudt.⁵

I retten har en kristen få chancer for at vinde en retssag, da alle dommere er muslimer; f.eks. har de pårørende til den dræbte familie Görgen fra Midyat, Bulut fra Anhil og Aykil fra Arnas tabt den retssag, de førte. Ja, også for retten truede de anklagede med at skyde de kristne, der havde anklaget dem, uden at dommeren reagerede

de på disse trusler. Oven i købet endte retssagen med, at de anklagede blev frikendt; senere truede de alle syrere i Midyat og omegn med progromer og mord, "hvis I ikke forsvinder herfra".

En rystende status over de syriske ofre i de sidste to år i Tur Abdin.

Siden begyndelsen af 80'erne er syrerne systematisk blevet forfulgt og forsøgt udryddet. De er havnet mellem tyrkernes og kurdernes fronter. Formålet med forfølgelsen er simpelthen udryddelsen af det syriske folk i Mesopotamien og fordrivelsen af de kristne i Nærøsten. Tidsskriftet Mashreq International beretter, at det islamiske internationale råd i 1980 i den pakistanske by Lahore hemmeligt besluttede, at alle kristne i Mellemøsten (katolikker, protestanter, kaldæer, armenisk- og syriskortodokse) ved årtusindskiftet skulle være udryddet. I denne konference deltog også Kenan Evren, tidligere præsident i den såkaldt demokratiske stat Tyrkiet⁷. Det islamiske råds målsætning bliver faktisk også gennemført ved forskellige statslige og borgerlige forholdsregler.

Ikke kun det tyrkiske militærs mordforsøg på den daværende abbed og nuværende ærkebiskop Samuel Aktas og militærets indtrængen i nonneafdelingen i St. Gabriel kloster har givet anledning til, at mange syrere er flygtet fra deres hjemstavn, men også utallige andre lignende begivenheder indenfor de sidste to år.

Den tyrkiske regering har efter del-og-hersk metoden indsat kurdere til at kæmpe mod det kurdiske PKK ved at udnævne dem til såkaldte "landsbybeskyttere"; disse tjener den hemmelige organisation for den islamiske hellige krig eller "Guds parti" (Hish-u-Allah) som mordredskab. Disse "landsbybeskyttere" er en potentiel fare for syrere, da de besidder stor magt i landsbyerne og misbruger den kraftigt, idet de slår, anholder og skyder alle fuldstændigt vilkårligt. Organisationen "Hish-u-Allah" har også først og fremmest ideologiske mål, nemlig et "kristenfrit" Tyrkiet. Med trusselsbreve og grovheder især overfor gejstlige personer forsøger de at presse syrerne til at for-

lade landet "indenfor to måneder". Hvis ikke, bliver de skudt.

I militærets og landsbybeskytternes kamp mod PKK, der i mange tilfælde afpresser syrerne penge, er syrerne blevet skydeskive. Derudover er begge grupperinger interesseret i syrernes landbesiddelser, og forsøger via afpresning at få dem til at opgive landet og flygte. F.eks. gik en tyrkisk militærenhed efter et PKK-angreb på en militærpost i den syriske landsby Miden i juli 1992 til modangreb, og efterlod sig afbrændte marker og plantager og en ødelagt høst; en 12årig syrisk dreng blev svært kvæstet. Grunden til stridighederne var en mejetærsker, som tilhørte syrerne; en kurdiske nabolandsby, hvor der også boede kurdiske landsbybeskyttere, forsøgte at tage maskinen fra dem med magt. Da PKK hørte om det, truede de med at ødelægge mejetærskeren. Maskinen endte med at blive beslaglagt af det tyrkiske militær, og står nu ubenyttet hen på et militært område.

På samme måde kæmpede militæret og PKK med hinanden i en anden syrisk landsby, Harabale. Syrernes kvæg flygtede op i bjergene og blev ramt af kugleregnet. Derefter lovede nye militærenheder syrerne "gengæld", da syrerne angiveligt var PKK-kollaboratører.

Syrerne blev også i landsbyen Zaz hårdt ramt ved et skyderi mellem PKK og militæret i november 1992. De uskyldige syriske landsbybeboere blev beskadiget, og mænd og kvinder sat i fængsel. Den rent syriske landsby er nu affolket.

Tallet på ofre stiger måned for måned. Alene i tidsrummet fra 1990 til slutningen af 1994 er 33 syrere blevet dræbt af kurdiske landsbybeskyttere og af PKK. 8 af dem i '93. Nogle gange er hele familier ganske koldblodigt blevet skudt ned på én gang i deres lejlighed af kurdere fra samme landsby. Deriblandt var også kvinder, børn, blinde og gravide, som jeg personligt har kendt og været venner med. I to familiers tilfælde skete det, mens morderen fik mad og drikke af dem. Nogle af dem blev også skudt, mens de var på vej hjem fra gudstjeneste. De fleste af dem er blevet skudt i de overfyldte minibusser på vej hjem til deres syriske landsbyer, resten af dem er blevet dræbt, da deres biler kørte over miner. To af dem var fra min

landsby Hah; i februar '93 var det min gudfar, den tidligere borgmester, og i november '93 den nuværende borgmester. Syrere bliver ikke kun dræbt af kurderne, men også af soldaterne og af politiet.

I de sidste årtier er 90% af de syrisk-aramæisk kristne flygtet fra deres hjemstavn til Europa, USA og Australien. I Tur Abdin, et af kristendømmens ældste områder, hvor aramæisk - Jesu modersmål - bliver talt, er der i dag kun én biskop, 10 munke og ca. 12 nonner i tre klostre tilbage og færre end 3000 mennesker¹ i ca. 15 landsbyer og i byen Midvat. Siden 1980 er mere end 20 landsbyer med syriske indbyggere blevet affolket. De sidste landsbyer var min nabolandsby Zaz, der blev affolket efter at borgmesteren sammen med et par mænd og kvinder var blevet taget til fange af soldaterne og torteret. I landsbyen Hasana blev alle tiloversblevne 197 syrere i november 93 fordrevet.

Nogle af de allerede affolkede syriske landsbyer samt deres kirker er nu blevet ødelagt af tyrkiske soldater og af kurdiske landsbybeskyttere.

Disse fornyede overgreb med mord, plyndring og diskriminering til følge vækker uhyggelige minder om 1915.

Hvordan kan vi syrere opnå et liv i sikkerhed som kasterbold mellem kurderne og tyrkerne? Hvordan og hvor kan de unge sikre sig en fremtid? Hvordan og med hvilke metoder kan det syriske folk beskytte sit aramæiske sprog, kultur og identitet? Og hvor skal disse fortvivlede mennesker søge tag over hovedet?

Forsøger den tyrkiske stat på denne måde at blive en demokratisk retsstat og at vise sin respekt for menneskerettighederne?

1 Kuster, R/ Köppel, H.U., die syrischorthodoxe Kirche, in EAÖS 8; Bern 1989, 34.

2 G. Yonan, Assyrer heute, Hamburg 1976, 16.

3 Gestrein, H., Volk ohne Anwalt, Freiburg 1974, 42.

4 Jvf. Dokumentation 49/79, 58.

5 Sådan er det gået borgmester Michael Bayru i Azag, Circis i Bnebil og borgmesteren i Keleth.

6 Jvf. Sh. Yonan i: Pogrom 155, 1990, 48f.

7 Jvf. Mashreek International, Nr. 9, december 1984, London.

8 Jvf. Pogrom, 170, April/maj 93, 15.